

Ieder kind is weleens verlegen of klapt dicht. Maar wat als je dochter nooit één woord zegt tegen mensen en kinderen die ze niet kent? Floortje (6), de dochter van Renske en Pim, heeft selectief mutisme. 'In de klas maakt ze met handen en voeten duidelijk wat ze wil.'

Tekst: Marian van den Hul Beeld: Laura Yark-Pelle

**'Ik was
apetrots
toen ze een
woordje
fluisterde'**

Renskes dochter durft niet te praten

‘Ik ben bang dat niemand haar aardig vindt. Dat is mijn grote angst’

Het Luiderslot

Sinds begin dit jaar bestaat het behandelprogramma ‘Spreek voor zich’, dat kinderen helpt stapje voor stapje hun spreekangst te overwinnen. Alle betrokkenen bij een kind krijgen toegang tot het webportaal (spreekvoorzich.nl) met tips voor thuis en op school. Voor de kinderen is de *serious game* ‘Het Luiderslot’ gemaakt. Door allerlei geluidjes te maken, kunnen ze steeds een level verder komen. Zo helpen ze de hoofdrolspeler van het spel uiteindelijk zijn angst te overwinnen.

Meer lezen?

‘Selectief mutisme bij kinderen, als een kind soms niet praat’, door klinisch psycholoog en psychotheapeut Max Güldner (uitgeverij Lannoo Campus)

Floortje was 3½ jaar toen haar ouders op het kinderdagverblijf hoorden dat ze nog nooit één woord tegen de leidsters had gesproken. Haar ouders, Renske en Pim, waren stomverbaasd. Ja, ze wisten dat Floortje verlegen was, maar dat waren zij vroeger zelf ook. Maar helemaal niet praten? Renske: “Heel moeilijk vond ik dat wij nooit iets in de gaten hadden gehad. Floortje was niet ‘gewoon verlegen’, maar er was meer aan de hand. Eerst begreep ik niet waarom ze pas zo laat aan de bel trokken. Floortje zat al op het kinderdagverblijf sinds ze 10 maanden oud was en pas na bijna drie jaar viel het iemand op?” Er bleek een reden voor te zijn. Tot ze 3 jaar was, had Floortje een vriendinnetje, Fleur, tegen wie ze wél praatte. Maar die is een jaar ouder en ging dus eerder naar de basisschool. Vanaf dat moment hield Floortje haar lippen stijf op elkaar.

NIETS KREEG HAAR AAN HET PRATEN

Renske: “Het gekke was dat Floortje thuis altijd hele verhalen hield. Pim en ik gingen meer op haar letten en merkten dat ze alleen met directe familie en één vriendinnetje praatte. Omdat onze dochter later dat jaar naar de basisschool moest, maakte ik me veel zorgen. Wat als ze helemaal geen vrienden zou maken? Zelf ben ik vroeger gepest, dus dat was mijn grote angst. We probeerden onze dochter op allerlei manieren aan het praten te krijgen. Maar niets hielp. Als we samen boodschappen gingen doen, kreeg ze een koekje van de bakker en durfde ze niet eens ‘dankjewel’ te zeggen. Natuurlijk vroeg ik Floortje geregeld waarom ze niet tegen anderen praatte. Haar antwoord was altijd dat ze niet durfde. Toen het moment was aangebroken dat ze naar de basisschool moest, vertelden we Floortjes probleem op school. Er zijn natuurlijk meer kinderen die in het begin heel verlegen zijn, dus in eerste instantie dacht haar juf dat het vanzelf bij zou trekken. Wij ook, want we waren er toen nog steeds van overtuigd dat

haar spreekangst werd veroorzaakt door verlegenheid. Gelukkig ging het in de praktijk goed met Floortje. Ze heeft een leuk snoetje en we deden er alles aan om haar leuk en hip aan te kleden, zodat dat geen reden kon zijn om haar te pesten. Ze maakte vriendinnetjes, speelde vaak bij andere kinderen en werd uitgenodigd op feestjes. Klasgenoten vonden haar wel interessant.”

‘WAAROM ZEGT ZE NIETS?’

Wel heeft Floortje de eerste twee jaar een paar keer blaasontsteking gehad, omdat ze niet durfde te zeggen dat ze moest plassen. Een paar jongens waren vervelend tegen haar meiden-groepje, maar ze lieten Floortje juist met rust, want die zei toch nooit iets terug. Ze gebruikte in de klas vaak handen en voeten om zich te verweren. Als iemand een nare opmerking maakte, deed ze arm vooruit en hield haar vingers gekruld, alsof ze wilde krabben. Dat hielp. Floortje kan zonder woorden goed duidelijk maken wat ze wil. Dat heeft ze de afgelopen jaren erg goed ontwikkeld. Zelf kreeg ik ook veel reacties en vragen van moeders op het schoolplein, wat ik niet altijd even leuk vond. Daarom heb ik tijdens een informatieavond aan het begin van groep 2 de mededeling gedaan dat mijn dochter niets zou gaan zeggen. Ik legde uit wat er aan de hand is. Daarna was ik vrij snel van die vervelende vragen af, en Floortje ook. Moeders leefden vanaf dat moment vooral met ons mee.” Dat het zo goed ging met Floortje op school, betekende overigens niet dat er geen probleem meer was. Uiteindelijk moest ze toch echt leren praten in de klas. Wat als ze een leestoets zou krijgen? Dan kon haar juf niet beoordelen op welk niveau Floortje zat. Renske: “Op advies van het consultatiebureau gingen we naar een kinderpsycholoog. Zij dacht dat ze het probleem wel kon oplossen, maar het was ons niet duidelijk hoe ze dat voor elkaar wilde krijgen.

We mochten niet bij de gesprekken zijn en het klikte ook niet echt met deze vrouw. Toen Floortje na een jaar nog geen vooruitgang had geboekt, zijn we ermee gestopt.”

PRAATSPELLETJES

“De omslag kwam toen een collega een artikel voor had uitgeknipt over een meisje met selectief mutisme. Dat lijkt jouw dochter wel, zei ze. Weer zocht ik op internet, nu specifiek op deze term. Ik herkende er Floortje meteen in. Op spreekvoorzich.nl las ik over een nieuw behandelprogramma, gericht op kinderen van 4 tot 8 jaar. Misschien dat dit Floortje zou kunnen helpen? We vonden een psycholoog bij ons in de buurt. Al snel werd duidelijk dat we bij haar wél goed zaten. Zij stelde vast dat het inderdaad om selectief mutisme ging en dat Floortje hardop praten veel te eng vond. Dat kwam omdat ze veel te weinig zelfvertrouwen had. Met haar hadden we meteen een klik en zij wilde graag met Floortje aan de slag. Ze vond het geen probleem dat wij als ouders ook bij de gesprekken waren. Eerst maakten we rustig kennis. Toen Floortje zich eenmaal op haar gemak voelde, mocht ze een plekje aanwijzen op de gang waar de psycholoog moest gaan zitten. De deur mocht niet dicht, maar zij mocht bepalen hoe ver hij open zou blijven. Daarna gingen wij samen een spelletje spelen met een dobbelsteen met kleurtjes, waarbij ze elke keer hardop moest zeggen welke kleur de dobbelsteen had. Dat terwijl Floortje wist dat de psycholoog het misschien kon horen. Ze durfde de kleuren alleen te fluisteren. De psycholoog kwam na afloop enthousiast terug, ze had wel tien woorden gehoord! Floortje was apetrots en ik natuurlijk ook. Het voelde alsof ik de loterij had gewonnen. Voor elk hoorbaar woord kreeg ze een muntje en voor elk verstaanbaar woord het dubbele. Bij tien muntjes kreeg ze een sticker voor haar spaarkaart. Als ze vijf stickers had en

de spaarkaart vol was, mocht ze een cadeautje uitzoeken. Voor Floortje werkte dat heel goed. We zijn nog steeds bezig met de behandeling. De psycholoog betreft ook school en de familie erbij. Zo heeft Floortje nu thuis een ‘Dappere Dadenbord’. Daarop staan allerlei uitdagingen; dingen die ze eng vindt om te doen. Bijvoorbeeld met haar hoofd onder water gaan bij zwemles, van een hoge glijbaan af of fietsen zonder zijwieltjes. Alles met het doel om haar zelfvertrouwen te vergroten, zodat ze op den duur haar grootste angst, praten in het openbaar, kan overwinnen. Het probleem is dus breder dan alleen het niet praten.”

DAPPERE DADEN

“Floortje zit nu in groep 3 en durft in de klas al hardop de letters mee te lezen. Toen er een klasgenootje bij haar kwam spelen, had ze de opdracht van elk stoepkrijtje dat ze pakte de kleur hardop tegen mij te zeggen. Dat ging best goed. Ze praat nog niet tegen mensen die ze niet kent, ook niet zachtjes. Het lastige is dat ik haar broertje Sem (3) bij de slager wél moet vragen om ‘dankjewel’ te zeggen. Aan Floortje hoef ik dat niet te vragen, dan blokkeert ze helemaal. Terwijl ze in winkels of op straat wél hardop praat tegen Sem en mij. Zodra de aandacht op haar wordt gevestigd, zegt ze niets meer. Dat geeft mij een ongemakkelijk gevoel, al kan ik me er weer goed overheen zetten. Wat me ook weleens frustrereert, is dat de therapie met zulke kleine stapjes vooruitgaat. Floortje moet eerst tegen de psycholoog praten, voordat we de volgende stap kunnen zetten. Tijdens zo’n sessie word ik zelf helemaal leeggezogen, na afloop heb ik geen energie meer over. Wél heel fijn is dat ik duidelijk kan zien dat Floortje zich steeds zekerder voelt. De volgende stap is dus: rechtstreeks andere mensen aanspreken. Dat gaat haar ook lukken, daar vertrouw ik op. Veel mensen hebben haar stem al gehoord en dat vind ik zó knap van haar.” ■

Dit heeft Floortje

Selectief mutisme lijkt op verlegenheid, maar is veel meer dan dat. Kinderen die last hebben van spreekangst, kunnen wel normaal praten, maar durven dat niet. Vaak omdat ze weinig zelfvertrouwen of een heel negatief zelfbeeld hebben. Het is belangrijk dat selectief mutisme op jonge leeftijd wordt behandeld. Want hoe ouder een kind is, hoe moeilijker het wordt om er iets aan te doen.

www-tip
spreekvoorzich.nl